

Praktyczny biuletyn dla sędziów

Marek Lewandowski

SĘDZIA SĄDU OKRĘGOWEGO W TORUNIU

Wybrane zagadnienia na tle stosowania w praktyce orzeczniczej art. 440 k.p.c.

Na wstępie należy wskazać, że w myśl art. 440 § 1 k.p.c., jeżeli sąd nabierze przekonania, że istnieją widoki na utrzymanie pożycia małżeńskiego, zawiesza postępowanie. Zawieszenie takie może nastąpić tylko raz w toku postępowania. Stosowanie do § 2 cytowanego artykułu podjęcie postępowania następuje na wniosek jednej ze stron; poza tym stosuje się odpowiednio art. 428 § 2 k.p.c.

W literaturze przedmiotu i judykaturze przywołany przepis wywołuje wiele wątpliwości. Według opinio communis stanowi on samodzielną podstawę prawną do zawieszenia postępowania przez sąd z urzędu, jeżeli nabierze on przekonania, że istnieją widoki utrzymania pożycia małżeńskiego. Rozbieżności wywołuje już kwestia, czy zawieszenie postępowania na podstawie art. 440 § 1 k.p.c. ma charakter obligatoryjny¹. Zgodnie z dyrektywą *argumentum a rubrica* omawiany artykuł znajduje zastosowanie zarówno w sprawie o rozwód, jak i o separację na żądanie jednego z małżonków. Według P. Feligi jednak art. 440 § 1 k.p.c. nie znajdzie zastosowania w postępowaniu o separację, z wyjątkiem przypadku, gdy druga strona zgłosiła żądanie orzeczenia rozwodu. Zdaniem przywołanego autora: „Orzeczenie separacji nie zakłada wszak trwałego rozkładu pożycia małżeńskiego, lecz jego zupełny rozkład (art. 61(1) 1 k.r.o.). Oznacza to, że istnieją widoki na jego utrzymanie, a przez to wyłączona zostaje możliwość zawieszenia postępowania w oparciu o analizowany przepis”².

Jeśli chodzi o różnice redakcyjne zachodzące między art. 440 § 1 k.p.c. a art. 436 § 1 k.p.c., to należy zauważyć, że w omawianym przepisie ustawodawca odstąpił od sformułowania: „widoki na utrzymanie małżeństwa” na rzecz: „widoków na utrzymanie pożycia małżeńskiego”. Ponadto w treści przepisu użyto, w istocie zbędnego, stwierdzenia: „jeżeli sąd nabierze przekonania”, który pominięto w redakcji art. 436 § 1 k.p.c. Na uwagę zasługuje również to, że w przypadku wystąpienia przesłanki, o której mowa w art. 440 § 1 k.p.c. na sądzie spoczywa obowiązek podjęcia decyzji o zawieszeniu postępowania. Fakultatywny charakter ma natomiast rozstrzygnięcie sądu o skierowaniu stron do mediacji w przypadku, gdy nabierze on przekonania o istnieniu widoków na utrzymanie małżeństwa.

W doktrynie i orzecnictwie podkreśla się zgodnie, że przekonanie sądu o istnieniu widoków na utrzymanie pożycia małżeńskiego powinno być obiektywne i zgodne z zasadami doświadczenia życiowego³. Wymaga zatem zebrania przez sąd odpowiedniego materiału procesowego w zakresie umożliwiającym obiektywną, opartą na zasadach doświadczenia życiowego, ocenę okoliczności dotyczących rozkładu pożycia małżeńskiego i szans na pojednanie małżonków. Przekonanie sądu o istnieniu widoków na utrzymanie pożycia małżeńskiego nie może się opierać wyłącznie na ustaleniu, że strony faktycznie nadal mieszkają w jednym lokalu. Także zgodne oświadczenie stron, że się pogodziły, nie może usprawiedliwiać zawieszenia postępowania na podstawie art. 440 § 1 k.p.c. W takiej sytuacji sąd powinien raczej nakłaniać strony do ugodowego załatwienia sprawy poprzez cofnięcie powództwa; o ile do tego nie dojdzie, zachodzą podstawy do oddalenia powództwa. Niewykluczone jest też zawieszenie postępowania na podstawie art. 178 k.p.c., o ile oczywiście strony o to zgodnie wniosą. Zapobiegnie to oddaleniu powództwa i kosztom związanym z jego ponownym wytoczeniem⁴.

Cały artykuł możesz
przeczytać [tutaj](#)

¹ Zob. bliżej A. Laskowska-Hulisz [w:] System Prawa Procesowego Cywilnego. Postępowanie procesowe przed sądem pierwszej instancji. Uгода sądowa. Zawieszenie i umorzenie postępowania. Ochrona interesu zbiorowego i grupowego, t. II, cz. 5, S. Cieślak (red.), Warszawa 2025, s. 605.

² P. Feliga, [w:] System Prawa Procesowego Cywilnego. Postępowanie procesowe przed sądem pierwszej instancji. Postępowanie odrębne w szczególnych kategoriach spraw, t. II, cz. 3, S. Cieślak (red.), Warszawa 2023, s. 417.

³ Por. P. Feliga [w:] System..., op. cit., s. 418 i powołane tam wypowiedzi doktryny i orzecnictwa.

⁴ Tak m.in. A. Laskowska-Hulisz [w:] System..., op. cit., s. 607.

Barbara Trokowska-Stempnik

SĘDZIA SĄDU REJONOWEGO W TORUNIU,
III WYDZIAŁ RODZINNY I NIELETNICH

Tablice alimentacyjne a kontradiktoryjność procesu cywilnego

W połowie lipca 2025 roku Ministerstwo Sprawiedliwości opublikowało tablice alimentacyjne. Miały one ułatwić orzekanie i mediacje w sprawach rodzinnych oraz służyć pomocą przy ustalaniu wysokości świadczenia alimentacyjnego. Ich zadaniem było także informowanie stron procesu co do kwot potrzebnych do zaspokojenia materialnych potrzeb uprawnionych. Podkreślano jednocześnie, że nadal decydującą rolę będą odgrywały przepisy prawa (art. 135 k.r.o. i art. 138 k.r.o.¹). Przedstawione w tablicach kwoty ustalono na podstawie trzech kryteriów: dochodów osoby zobowiązanej (w kwotach brutto), wieku osoby uprawnionej do alimentów oraz liczby dzieci, którym przysługuje świadczenie alimentacyjne. I tak, dla przykładu, dla osoby zarabiającej miesięcznie kwotę 4300 zł brutto, tj. 3 261,53 zł netto (przy umowie o pracę), wysokość alimentów na jedno dziecko w wieku np. 3 lat to kwota 1004 zł; w sytuacji posiadania dwójki potomków to 1858 zł (2 x 929 zł), a trójki – 2559 zł (3 x 853 zł)².

Krótko po opublikowaniu tablic zostały one skrytykowane zarówno przez obywateli, jak i przez przedstawicieli zawodów prawniczych, w tym sędziów. Zarząd Stowarzyszenia Sędziów Polskich Iustitia opublikował oświadczenie, w którym wskazano, że członkowie Stowarzyszenia nie uczestniczyli w ich tworzeniu. Tablice alimentacyjne szybko zniknęły ze stron internetowych Ministerstwa Sprawiedliwości, a w ciągu kolejnych tygodni pojawiły się ponownie, ale wyłącznie w postaci odnośnika z wyszukiwarki. Podano także informację, że będą nadal trwały prace nad udoskonaleniem tego narzędzia.

Autorka niniejszego tekstu bardzo chciałaby poznać sens i cel opracowywania, a następnie wprowadzenia do użytku tablic alimentacyjnych. Rozwiązanie to znane jest wprawdzie w innych krajach (np. w Niemczech), tyle że systemy prawne są tam odmienne od tego w Polsce. Autorka nie ukrywa, że nie jest entuzjastką tego pomysłu z przyczyn przedstawionych krótko poniżej. Przede wszystkim w aktualnie obowiązującym systemie prawnym proces cywilny

charakteryzuje się kontradiktoryjnością, której podstawę proceduralną stanowi art. 3 k.p.c.³ Zgodnie z treścią tego przepisu strony i uczestnicy postępowania obowiązani są dokonywać czynności procesowych zgodnie z dobrymi obyczajami, dawać wyjaśnienia co do okoliczności sprawy zgodnie z prawdą i bez zatajania czegokolwiek oraz przedstawiać dowody. Z kolei art. 232 zd. 1 k.p.c. mówi, że strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Podstawę materialnoprawną dla dochodzenia roszczeń alimentacyjnych stanowią przepisy art. 135 k.r.o. oraz art. 138 k.r.o. Stosownie do treści art. 135 § 1 k.r.o. zakres świadczeń alimentacyjnych zależy od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego oraz od zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego. Z kolei treść art. 138 k.r.o. wskazuje, że w razie zmiany stosunków można żądać zmiany orzeczenia lub umowy dotyczącej obowiązku alimentacyjnego.

Wtym miejscu należy wskazać, że zarówno orzecznictwo, jak i doktryna wypracowały mnóstwo materiałów omawiających cel, zakres i możliwą wysokość obowiązku alimentacyjnego. Zdaniem autorki niniejszego artykułu należy również przyznać, że orzekanie w tego typu sprawach nie jest szczególnie trudne. Oczywiście każdy sędzia ma własny sposób procedowania, jednak co do zasady trzeba zliczyć wysokość kosztów utrzymania małoletniego, ustalić możliwości zarobkowe zobowiązanego i ponoszone przez niego koszty, zdecydować, które z nich są usprawiedliwione (zarówno w odniesieniu do uprawnionego, jak i zobowiązanego) i wydać orzeczenie. Uwzględnia się także osobiste starania każdego z rodziców (art. 135 § k.r.o.). Wskazany przez autorkę schemat, prowadzący do wydania rozstrzygnięcia, może jawić się jako uproszczenie, niemniej zdaniem autorki w każdej sprawie przebiega podobnie. Pewną rolę odgrywa także doświadczenie życiowe sędziego, właściwe praktycznie każdemu człowiekowi. Chodzi tu o koszty związane z zakupem żywności, opłatami za mieszkanie, wydatkami na odzież, obuwie, kosmetyki i inne artykuły codziennego użytku. Można zaryzykować stwierdzenie, że poza wydatkami na mieszkanie, które w każdej sprawie są inne, fakty te nie wymagają dowodu (art. 228 k.p.c.). Z tego względu w ocenie autorki brak podstaw faktycznych do dołączania do pozwów wielu paragonów mających wykazać uzasadnione wydatki. Ich ponoszenie jest bowiem oczywiste. Są one jednak różne w skali kraju.

Cały artykuł możesz
przeczytać [tutaj](#)

¹ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 2809, z 2025 r., poz. 897); dalej: k.r.o.

² Zob. file:///C:/Users/admin/Downloads/Tablica_alimentacyjna.pdf (dostęp: 24.08.2025).

³ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1568, 1841, z 2025 r., poz. 620); dalej: k.p.c.

dr Grzegorz Kamieński

AKADEMIA NAUK STOSOWANYCH ANGELUSA SILESIIUSA
W WAŁBRZYCHU, RADCA PRAWNY

Moc wiążąca orzeczenia sądu cywilnego w sprawach karnych

Wprowadzenie

Wodniesieniu do sądów orzekających w postępowaniu karnym, zakres ich związania orzeczeniem wydanym w sprawie cywilnej wynika z przepisów Kodeksu postępowania cywilnego (zob. art. 365 § 2 k.p.c.¹).

Stosownie do przepisu art. 8 § 1 k.p.k.², sąd karny rozstrzyga samodzielnie zagadnienia faktyczne i prawne oraz nie jest związany rozstrzygnięciem innego sądu lub organu. Z kolei z brzmienia § 2 tegoż przepisu wynika, że prawomocne rozstrzygnięcia sądu kształtujące prawo lub stosunek prawny są jednak wiążące.

Analizując przepis art. 365 § 2 k.p.c. w orzecznictwie podkreślono, że wyraża on nie tylko pozytywną funkcję prawomocności, ale jest także źródłem prejudycjalności, która występuje przede wszystkim w innej przedmiotowo sprawie niż rozstrzygnięta prawomocnym wyrokiem, jeżeli w sprawie tej występują te same strony co w sprawie rozstrzygniętej prawomocnym wyrokiem. Oznacza to związanie ustaleniami i ocenami prawnymi zawartymi w tym ostatnim rozstrzygnięciu, ale tylko w granicach podmiotowych prawomocności. Prawomocne orzeczenie ma więc znaczenie prejudycjalne, ale tylko w sprawie różnej przedmiotowo od rozstrzygniętej prawomocnym orzeczeniem, w której występują jednak te same strony, choćby występujące obecnie w odwrotnej konfiguracji procesowej, aniżeli to było we wcześniejszej sprawie. Wynikające z art. 365 § 1 k.p.c. związanie m.in. sądu orzekającego orzeczeniem wydanym także w innej sprawie należy zatem rozumieć jako wyłączenie możliwości kwestionowania w rozstrzyganej sprawie ustaleń i ocen prawnych zawartych w prawomocnym rozstrzygnięciu innej przedmiotowo sprawy, ale między tymi samymi stronami. Nie w każdej zatem sprawie prawomocne orzeczenie będzie miało znaczenie prejudycjalne, lecz tylko w sprawie różnej przedmiotowo

wo od rozstrzygniętej prawomocnym orzeczeniem, w której występują jednak te same strony lub podmioty objęte z mocy ustawy rozszerzoną prawomocnością tego orzeczenia³.

Wątpliwości może budzić to, w jakim zakresie sąd karny może samodzielnie rozstrzygać zagadnienia faktyczne i prawne.

Analiza zagadnienia

Wdoktrynie postępowania karnego przyjmuje się, że zgodnie z zasadą samodzielności jurysdykcyjnej, sąd karny suwerennie kształtuje zarówno faktyczną, jak i prawną podstawę każdego rozstrzygnięcia, co dotyczy zarówno rozstrzygnięcia o głównym przedmiocie procesu, tj. kwestii odpowiedzialności prawnej oskarżonego, jak i wszelkich rozstrzygnięć incydentalnych⁴. Omawiana zasada oznacza autonomię orzekania w przedmiocie procesu, albowiem sąd karny nie jest związany rozstrzygnięciem danej kwestii przez sąd cywilny lub organy administracyjne, za wyjątkiem związania prawomocnymi rozstrzygnięciami sądu kształtującymi prawo albo stosunek prawny⁵. Zasada ta jest jedną z najważniejszych zasad polskiej procedury karnej, z której wypływa dyrektywa nakładająca na sąd obowiązek przeprowadzenia samodzielnej oceny materiału dowodowego i wykluczająca możliwość poprzestania jedynie na odwołaniu się do wyników ustaleń innych organów bez poddania ich analizie czyniącej zadość wymogom określonym m.in. w art. 7 k.p.k.⁶

Wpostanowieniu SN z dnia 28 sierpnia 2016 r.⁷ podkreślono, że zgodnie z art. 8 k.p.k., sąd karny rozstrzyga samodzielnie zagadnienia faktyczne i prawne oraz nie jest związany rozstrzygnięciem innego sądu lub organu. Prawomocne rozstrzygnięcia sądu kształtujące prawo lub stosunek prawny są jednak wiążące (art. 8 § 2 k.p.k.). Samodzielność jurysdykcyjna sądu karnego (art. 8 k.p.k.) czyni go niezależnym od ocen innych sądów w innych sprawach. Oczywiście sąd może brać pod uwagę informacje z innych postępowań i na ich podstawie, jako elementu materiału dowodowego, budować swoje przekonanie o sprawie. Pozostaje ono pod ochroną zasady swobodnej oceny dowodów, wyrażonej w art. 7 k.p.k., jeżeli ma podstawy w materiale dowodowym konkretnej sprawy, który ma znaczenie najdonioślejsze⁸.

Cały artykuł możesz
przeczytać [tutaj](#)

¹ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1568, 1841, z 2025 r., poz. 620); dalej: k.p.c.

² Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz.U. z 2025 r., poz. 46, 304); dalej: k.p.k.

³ Wyrok SN z dnia 22 listopada 2007 r., III CSK 141/07, Lex nr 621147.

⁴ P. Hofmański, *Samodzielność jurysdykcyjna sądu karnego*, Katowice 1988, s. 85.

⁵ J. Skorupka [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, J. Skorupka (red.), wyd. 6, Warszawa 2023, art. 8, Nb 1.

⁶ A. Sakowicz [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, A. Sakowicz (red.), wyd. 10, Warszawa 2023, art. 8, Nb 1.

⁷ IV KK 229/16, Legalis.

⁸ Postanowienie SN z dnia 28 lipca 2016 r., IV KK 229/16, Legalis.

Marcin Uliasz

DOKTOR HAB., PROF. URAD
SĘDZIA SĄDU OKRĘGOWEGO W LUBLINIE

Czy w przypadku uzyskania informacji od wierzyciela, że otrzymał od administracyjnego organu egzekucyjnego część środków pieniężnych (na skutek wcześniejszego przekazania egzekucji sądowej z adnotacją ADN 1, w związku ze zbiegiem egzekucji do określonego składnika majątku), komornik sądowy ma prawo ustalić opłatę egzekucyjną i pobrać ją od dłużnika?

Pytanie dotyczy sytuacji, w której egzekucję sądową z określonego składnika majątkowego przejął administracyjny organ egzekucyjny do łącznego prowadzenia z egzekucją administracyjną. W takim przypadku administracyjny organ egzekucyjny prowadził łącznie obie egzekucje w trybie dla niego właściwym, czyli w egzekucji administracyjnej. Wynika to wprost z art. 62d § 1 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz.U. z 2025 r., poz. 132, z późn. zm.). Wyegzekwowanie (w całości albo części) należności tzw. wierzyciela cywilnego w ramach egzekucji administracyjnej odbywa się poza sądowym postępowaniem egzekucyjnym, a do kosztów egzekucji administracyjnej stosuje się przepisy cytowanej ustawy.

Brak jest podstaw do stosowania przepisów ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (Dz.U. z 2024 r., poz. 377), dalej: „u.k.k.”, dotyczących opłat egzekucyjnych w związku z wyegzekwowaniem świadczenia wskutek egzekucji administracyjnej. Przepisy tej ustawy odnoszą się wyłącznie do opłat egzekucyjnych należnych w postępowaniu prowadzonym przez komornika sądowego, a nie przez administracyjne organy egzekucyjne (wniosek z art. 2 u.k.k.).

Jeżeli nawet wskazana w pytaniu informacja wierzyciela byłaby zawarta w jego wniosku o umorzenie postępowania egzekucyjnego w części, w której świadczenie zostało wyegzekwowane w egzekucji administracyjnej, to brak jest podstaw do umorzenia postępowania egzekucyjnego w części. Ten „fragment egzekucji” został wskutek zbiegu już przekazany organowi administracyjnemu i przez niego zrealizowany. Nie wchodzi już w „zakres” sądowego postępowania egzekucyjnego. Nawet gdyby komornik umorzył postępowanie z tego powodu, to należy przyjąć, że nie ma podstaw do obciążenia wierzyciela opłatami egzekucyjnymi na podstawie art. 29 u.k.k. Tym bardziej nie ma podstaw do obciążenia dłużnika opłatą przewidzianą w art. 29 ust. 1 zd. 2 i 3 u.k.k., gdyż wyegzekwowanie świadczenia w egzekucji administracyjnej to przymusowe wykonanie świadczenia. Nie jest ono „spełnieniem świadczenia przez dłużnika”, o którym mowa w tych przepisach. Na zadane pytanie należy udzielić odpowiedzi negatywnej.

Więcej pytań i odpowiedzi
możesz zobaczyć [tutaj](#)

W „Przeglądzie Prawa Egzekucyjnego” 3/2025
polecamy m.in. artykuły:

Andrzej Marciniak
Stosunek postępowania nieprocesowego
do sądowego postępowania egzekucyjnego

Aneta Mendrek
Eksmisja osoby stosującej
przemoc domową

Monika Tomaszewska
Status komornika sądowego a podstawa
wymiaru składki zdrowotnej – analiza
normatywna i implikacje praktyczne

Przegląd Prawa Egzekucyjnego nr 3/2025
wkrótce będzie dostępny bezpłatnie w Czytelni
czytelnia.currenda.pl

